

Posudek školitele na magisterskou práci Hany Nerušilové: **Dlouhodobá péče o seniory v České republice a evropských zemích v kontextu demografického stárnutí**

Zvolené téma magisterské práce je aktuální a jeho význam do budoucna poroste. Otázky spojené s prodlužujícím se věkem a kvalitou života s akcentem na zdravotní stav a soběstačnost jsou společensky důležitým tématem. Systém dlouhodobé péče je prioritou, které by se měla věnovat stále větší pozornost. Řešené téma se nachází na rozhraní několika disciplín, a proto nebylo lehké ho uchopit.

Předkládaná magisterská práce v rozsahu 127 stran je rozdělena do šesti kapitol, z nichž první je úvodní. V úvodu jsou nastíněny hlavní aspekty a faktory dlouhodobé péče, vymezeny cíle a podán přehled obsahového uspořádání kapitol. Druhá kapitola je věnována zdrojům a metodice. V první části této kapitoly jsou popsány osobnosti, které byly v uvedené problematice nejvíce činné. Dále je pak stručně uveden přehled zdrojů odborné literatury. Následuje popis datových zdrojů, které autorka kriticky rozebírá. V práci bylo použito několik datových zdrojů, z nichž bylo nejdůležitějším výběrové šetření SHARE. Dalšími zdroji pak byly údaje OECD Health Data, některá, specificky zaměřená výběrová šetření Eurobarometru a šetření Eurofondu. V metodologické části je rovněž diskutován koncept dožití naděje bez disability a popsána metoda binární logistické regrese.

Třetí kapitola je věnována formám péče o seniory. Je zde nastíněna historie formálního pečovatelského a současné trendy. Dále autorka vymezuje dlouhodobou péči a její formy. Jsou zde diskutovány aspekty domácí a ústavní péče i problematika zdravotních a sociálních služeb. Vlastní analytická část začíná čtvrtou kapitolou a to tématem věnovaným sociodemografickým aspektům dlouhodobé péče v mezinárodním pohledu. Autorka zde nastiňuje současný a budoucí vývoj demografického stárnutí šestnácti vybraných zemí a specificky je zde pozornost věnována vlastnímu stárnutí seniorské populace, tj. podílu 80+ letých v souboru 65+ letých. Dalším aspektem je pak feminita populace seniorů a její budoucí vývoj. Rovněž je zde zmíněna diferenciace postojů k seniorské populaci. Další část čtvrté kapitoly se zabývá zdravotním stavem seniorů na základě deskripce zdravotních stavů ve dvou věkových skupinách 65-79 letých a 80+ letých. Život seniorů se odlišuje rodinným zázemím, způsobem bydlení a strukturou jejich domácností. V práci jsou rovněž analyzovány postoje k preferovanému způsobu péče o nesoběstačné rodiče, která je regionálně velmi diferenciovaná i po standardizaci na proměnné věk a pohlaví metodou binární logistické regrese.

Pátá analytická kapitola je pak specificky zaměřená na situaci v České republice. Jsou zde diskutovány zdravotní i sociální aspekty, koncepce dlouhodobé péče a legislativní možnosti. Specificky je popsána zdravotní a sociální péče o seniory. Šestá kapitola je věnována dlouhodobé péči v evropských zemích. Je zde správně poukazováno na rozdílnost podmínek, přístupů a financování. V poslední části této kapitoly byla domácí péče analyzována na základě čtvrté vlny výběrového šetření SHARE. Byla řešena otázka pomoci, kterou respondent dostal v posledních 12 měsících. Autorka se postupně zabývala příjemci osobní péče nebo praktické pomoci v domácnosti od osoby mimo vlastní domácnost pro dvě věkové skupiny příjemců 65-79 a 80+, specificky pro páry a jednotlivce. Jsou zde rovněž analyzováni pečovatelé, kterými často bývají v bývalé východní Evropě a jižní Evropě vlastní děti, zejména dcery. V závěru je přehledně shrnuta problematika dlouhodobé péče v souvislosti s demografickým stárnutím. Autorka zde také poukazuje na některé neuspokojivé aspekty dlouhodobé péče v České republice.

Diplomová práce obsahuje několik marginálních nedostatečností, spíše technického typu. Na str. 13 (2. řádek) chybí u doc. Holmerové za jménem Ph.D. Na str. 15 má být zřejmě výrok, že dosažený věk je počítán rozdílem mezi rokem narození a rokem dotazování nikoliv mezi rokem pozorování a rokem dotazování. Tabulka 3 v příloze popisující soubor analyzovaných zemí měla být česky a v požadovaném formátu. Na str. 17 v definici GALI má být global nikoliv general; na str. 17 dole není vhodné skloňování jména Jagger, protože se jedná o ženu (Carol Jagger). Na str. 18 dole není šťastné mluvit o metodě enter, protože se nejedná o specifickou metodu, ale o použití standardního regresního postupu (nikoliv krokové regrese). Na str. 42 se při interpretaci výsledků píše Češky, Němky atd. I když lze chápat, že pro odlehčení textu by byla tato forma přijatelná (a v některých textech se s tímto můžeme setkat), z odborného hlediska to není korektní, protože data se vztahují k obyvatelstvu daného území, nikoliv ke specifické národnosti. V grafu 8 mohly být také uvedeny hodnoty počtů let s disabilitou. Na str. 45 je citováno Dánsko jako země s nízkou prevalencí disability. Tento výsledek je často zpochybňován způsobem šetření (někdy je v publikacích pod čarou uváděno, že hodnoty jsou méně spolehlivé; potvrzuje to i graf 10).

Předložená diplomová práce patří svým tématem do sféry aplikované demografie. Autorka musela nastudovat a zpracovat mnoho odborné literatury nedemografické povahy. Pracovala s výběrovým šetřením SHARE jehož individuální data nejsou jednoduše organizována. Práce je stylisticky dobře napsána, nicméně by možná bylo čtivější uspořádat některé informace do tabulek nebo shrnujících rámečků. Na druhé straně je třeba autorku pochválit za nadstandardně samostatný způsob zpracování. Práce je logicky uspořádaná a přináší široce zpracované informace. Domnívám se proto, že splňuje všechny požadavky kladené na diplomové práce a doporučuji ji k obhajobě.

Prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc.